

ANALISIS PRAGMATIK LAKUAN BAHASA DALAM PERBICARAAN JENAYAH

(PRAGMATIC ANALYSIS OF SPEECH ACTS IN CRIMINAL TRIALS)

AZMAN, N. A. I. N.¹ – PELET, M. N. M.^{1*} – SALLEH, N. S.¹

¹ *Akademi Pengajian Bahasa, Universiti Teknologi MARA (UiTM), Selangor, Malaysia.*

**Penulis penghubung
e-mail: nikmat[at]uitm.edu.my*

(Received 31st July 2026; revised 28th September 2026; accepted 12th October 2026)

Abstrak. Kajian ini menganalisis penggunaan lakuan bahasa dalam alasan penghakiman kes jenayah di Malaysia berdasarkan Teori Lakuan Bahasa Searle. Alasan penghakiman merupakan dokumen rasmi kehakiman yang penting, namun analisis dari sudut pragmatik dan linguistik forensik terhadap dokumen sedemikian masih terhad di Malaysia. Kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti jenis-jenis lakuan bahasa dan menjelaskan fungsi komunikasinya dalam membina hujah serta keputusan perundangan. Pendekatan kualitatif interpretatif melalui kaedah analisis dokumen telah digunakan untuk meneliti teks alasan penghakiman Mahkamah Persekutuan bagi kes Muhammad Akmal Zuhairi bin Azmal dan rakan-rakan. Dapatan kajian menunjukkan bahawa kelima-lima kategori lakuan bahasa iaitu asertif, arahan, komisif, ekspresif, dan deklaratif digunakan secara sistematik dan berstruktur dalam dokumen tersebut. Lakuan asertif dominan dalam mengabsahkan fakta kes, manakala lakuan arahan dan komisif berfungsi membuktikan elemen persubahatan serta niat bersama para pelaku. Seterusnya, lakuan ekspresif digunakan untuk menyampaikan penilaian nilai mahkamah terhadap kesalahan, dan lakuan deklaratif bertindak sebagai instrumen mutlak yang menetapkan status sabitan serta hukuman penjara lapan belas tahun terhadap para perayu. Kesimpulannya, ketepatan penggunaan lakuan bahasa oleh hakim adalah sangat kritikal dalam menghasilkan keputusan mahkamah yang sah dari sudut perundangan dan diterima oleh masyarakat. Kajian ini memberi sumbangan kepada bidang linguistik forensik dan boleh dijadikan rujukan akademik bagi memahami fungsi komunikasi dalam wacana undang-undang di Malaysia.

Katakunci: *analisis pragmatik, lakuan bahasa, perbicaraan jenayah, teori lakuan bahasa Searle, alasan penghakiman*

Abstract. This study analyzes the use of speech acts in the written judgments of criminal cases in Malaysia, based on Searle's Speech Act Theory. Written judgments are crucial official judicial documents; however, analyses of such documents from pragmatic and forensic linguistic perspectives remain limited in Malaysia. This study aims to identify the types of speech acts present and explain their communicative functions in constructing legal arguments and decisions. An interpretive qualitative approach, utilizing document analysis, was employed to examine the Federal Court's written judgment regarding the case of Muhammad Akmal Zuhairi bin Azmal and others. The findings reveal that all five categories of speech acts: assertives, directives, commissives, expressives, and declaratives; are employed systematically and structurally within the document. Assertives predominate in establishing the facts of the case, while directives and commissives serve to prove elements of abetment and the perpetrators' common intention. Furthermore, expressives are used to convey the court's value judgment regarding the offense, and declaratives act as the definitive instrument establishing the conviction status and the eighteen-year prison sentence imposed on the appellants. In conclusion, the precise use of speech acts by judges is critical in producing court decisions that are legally valid and socially accepted. This study contributes to the field of forensic linguistics and serves as an academic reference for understanding communicative functions within legal discourse in Malaysia.

Keywords: *pragmatic analysis, speech acts, criminal trial, Searle's speech act theory, grounds of judgment*

Pengenalan

Dalam bidang pragmatik, lakuan bahasa merupakan satu konsep penting yang menunjukkan bahawa manusia sebenarnya melakukan tindakan melalui kata-kata yang dituturkan (Cutting, 2002; Yule, 1996; Thomas, 1995; Jalaluddin, 1992; Levinson, 1983). Teori ini mula diperkenalkan oleh Austin (1962) dan kemudian diperluas oleh Searle (1979). Kedua-dua tokoh ini menegaskan bahawa setiap pertuturan bukan sahaja berfungsi untuk menyampaikan maklumat, tetapi juga bertindak sebagai bentuk tindakan sosial dalam masyarakat (Bach dan Harnish, 1979). Apabila digunakan dalam institusi formal seperti mahkamah, lakuan bahasa berfungsi secara strategik untuk menyampaikan keputusan, memberikan arahan, dan menonjolkan kuasa undang-undang melalui susunan ayat yang teratur. Salah satu dokumen bertulis yang mengandungi banyak contoh lakuan bahasa ialah alasan penghakiman. Alasan penghakiman merupakan dokumen rasmi yang disediakan oleh pihak mahkamah untuk merekodkan kronologi kes, keputusan penuh hakim, serta hujah undang-undang yang menjadi asas kepada keputusan tersebut (Fah et al., 2023). Dokumen ini bukan sekadar sebuah teks cerita atau naratif biasa, sebaliknya ia merupakan wacana rasmi yang membawa mesej tersirat mengenai kuasa mahkamah, penegakan keadilan, dan penilaian terhadap tertuduh. Walaupun percakapan dalam alasan penghakiman sering ditulis semula secara tidak langsung, teks tersebut tetap berfungsi untuk menyampaikan niat atau tujuan daya ilokusi hakim seperti memberikan perintah, mengesahkan sesuatu bukti, atau menolak hujah peguam.

Di Malaysia, kes-kes jenayah sering menjadi perhatian masyarakat dan dilaporkan secara meluas oleh pihak media kerana melibatkan kepentingan awam. Kesannya, alasan penghakiman bagi kes-kes sedemikian bukan sahaja menjadi rujukan rasmi bagi ahli hukum, malah turut membentuk pandangan masyarakat terhadap integriti sistem kehakiman dan tanggungjawab pihak kerajaan. Oleh sebab itu, usaha untuk memahami cara bahasa digunakan dalam alasan penghakiman kes jenayah adalah sangat penting, khususnya bagi melihat fungsi komunikasi, strategi pemilihan kata, dan cara kuasa diterjemahkan melalui teks bertulis tersebut. Sesuai dengan matlamat tersebut, kajian ini dijalankan untuk menganalisis penggunaan lakuan bahasa dalam alasan penghakiman kes jenayah di Malaysia. Fokus kajian diberikan kepada cara kategori lakuan bahasa yang merangkumi asertif bagi pernyataan fakta, direktif bagi arahan, komisif bagi janji atau komitmen, ekspresif bagi luahan emosi atau simpati, serta deklarasi bagi pengisytiharan status digunakan untuk menyampaikan maksud undang-undang dengan tepat (Searle, 1969, 1979). Pendekatan ini sekali gus membentuk satu keputusan mahkamah yang sah dari sudut perundangan dan diterima oleh masyarakat.

Kes Muhammad Akmal Zuhairi bin Zainal dan lain-lain Lawan Pendakwa Raya

Kes antara Muhammad Akmal Zuhairi bin Azmal dan lain-lain lawan Pendakwa Raya merupakan salah satu kes jenayah yang signifikan dalam perkembangan perundangan jenayah di Malaysia kerana memperincikan aplikasi prinsip niat bersama (common intention), hubungan sebab-akibat (causation), serta pembuktian elemen kesalahan membunuh di bawah Kanun Keseksaan. Kes ini bermula apabila sebuah komputer riba milik seorang pelajar di Universiti Pertahanan Nasional Malaysia (UPNM) dilaporkan hilang pada tahun 2017. Susulan kehilangan tersebut, beberapa pelajar telah mengesyaki seorang pegawai kadet laut, Zulfarhan Osman Zulkarnain, sebagai individu yang bertanggungjawab. Walaupun mangsa berulang kali menafikan

penglibatannya, beliau tetap dipaksa membuat pengakuan melalui siri penderaan fizikal yang dilakukan secara berterusan oleh beberapa pelajar lain. Antara bentuk penderaan yang dikenal pasti ialah memukul mangsa serta menangkap anggota badannya menggunakan seterika wap sehingga mengakibatkan puluhan kecederaan lecur pada pelbagai bahagian badan. Kecederaan serius yang dialami akhirnya menyebabkan mangsa meninggal dunia selepas menerima rawatan di hospital. Kejadian tragis ini mendapat liputan meluas media dan mencetuskan perbincangan masyarakat mengenai budaya buli, penderaan serta tanggungjawab jenayah dalam institusi pendidikan tinggi. Hasil siasatan pihak berkuasa mendapati terdapat penglibatan beberapa individu dengan tahap penyertaan yang berbeza dalam kejadian tersebut. Lima orang tertuduh utama, termasuk Muhammad Akmal Zuhairi bin Azmal, telah didakwa di bawah Seksyen 302 Kanun Keseksaan yang dibaca bersama Seksyen 34 Kanun Keseksaan atas pertuduhan membunuh dengan niat bersama. Selain itu, beberapa tertuduh lain telah didakwa di bawah Seksyen 330 Kanun Keseksaan kerana dengan sengaja menyebabkan kecederaan kepada mangsa bagi memaksanya membuat pengakuan berhubung kehilangan komputer riba tersebut. Pendakwaan berhujah bahawa tindakan tertuduh bukan sahaja dilakukan secara bersama, malah memperlihatkan kesinambungan perlakuan yang akhirnya membawa kepada kematian mangsa. Oleh itu, isu utama yang perlu diputuskan oleh mahkamah ialah sama ada segala tindakan tersebut memenuhi elemen kesalahan membunuh, termasuk pembuktian niat bersama dan hubungan sebab-akibat antara perlakuan tertuduh dengan kematian mangsa.

Dalam prosiding di Mahkamah Tinggi, lima tertuduh utama dilepaskan daripada pertuduhan membunuh di bawah Seksyen 302 Kanun Keseksaan, namun disabitkan atas kesalahan menyebabkan kematian tanpa niat membunuh di bawah Seksyen 304(a) Kanun Keseksaan dan masing-masing dijatuhi hukuman penjara selama 18 tahun. Walau bagaimanapun, pihak pendakwaan telah mengemukakan rayuan dengan alasan bahawa fakta kes dan keterangan yang dikemukakan sebenarnya membuktikan kewujudan niat bersama serta memenuhi semua elemen kesalahan membunuh. Mahkamah Rayuan kemudiannya membenarkan rayuan tersebut dengan mengetepikan sabitan di bawah Seksyen 304(a) dan mensabitkan kelima-lima tertuduh atas kesalahan membunuh di bawah Seksyen 302 Kanun Keseksaan. Keputusan ini kemudiannya dirayu ke Mahkamah Persekutuan. Dalam penghakiman bertarikh 28 Mac 2025, Mahkamah Persekutuan menolak rayuan para tertuduh dan mengekalkan sabitan atas kesalahan membunuh setelah mendapati bahawa keseluruhan tindakan tertuduh memperlihatkan niat bersama untuk melakukan perbuatan yang secara semula jadinya boleh menyebabkan kematian mangsa. Mahkamah turut menegaskan bahawa setiap tertuduh yang bertindak secara bersama tidak boleh melepaskan diri daripada liabiliti jenayah semata-mata kerana tidak semua daripada mereka melakukan kecederaan yang membawa maut secara langsung. Sebaliknya, penyertaan aktif dalam rangkaian perlakuan yang berterusan telah mewujudkan tanggungjawab jenayah secara kolektif berdasarkan prinsip niat bersama sebagaimana diperuntukkan dalam Seksyen 34 Kanun Keseksaan. Dari perspektif akademik, kes ini menjadi autoriti penting dalam undang-undang jenayah Malaysia kerana menjelaskan dengan terperinci tafsiran prinsip niat bersama, pembuktian elemen kesalahan membunuh, penilaian hubungan sebab-akibat antara perlakuan tertuduh dengan kematian mangsa serta pemakaian Seksyen 330 Kanun Keseksaan berkaitan kecederaan yang dilakukan bagi mendapatkan pengakuan. Penghakiman Mahkamah Persekutuan memperkukuhkan prinsip bahawa liabiliti jenayah tidak hanya bergantung pada individu yang menyebabkan kecederaan maut

secara langsung, bahkan boleh dikenakan kepada semua pihak yang bertindak secara kolektif dalam pelaksanaan suatu perlakuan jenayah yang mempunyai matlamat yang sama. Justeru, kes ini sering dijadikan rujukan penting dalam perbincangan berkaitan lakuan jenayah secara bersama, pembuktian mens rea, serta tafsiran peruntukan Seksyen 34 dan Seksyen 302 Kanun Keseksaan dalam sistem perundangan Malaysia.

Kajian literatur

Bahagian seterusnya akan membincangkan dengan lebih mendalam mengenai kajian-kajian lepas yang berkaitan dengan aspek lakuan bahasa. Sorotan literatur dalam subtajuk ini akan dibahagikan kepada dua perspektif utama iaitu kajian terdahulu yang melihat lakuan bahasa secara umum dan kajian lepas yang menyentuh aspek lakuan bahasa dalam konteks mahkamah mahupun bidang perundangan. Pembahagian ini sangat penting bagi membantu memberikan gambaran yang jelas dan menyeluruh, selaras dengan matlamat kajian ini yang memberikan tumpuan khusus kepada kes-kes jenayah yang telah selesai dibicarakan. Beberapa kajian terdahulu telah meneliti penggunaan lakuan bahasa dalam pelbagai konteks komunikasi sosial dan penulisan rasmi bagi melihat cara makna disampaikan secara praktikal (Mohamad Shuhmy et al., 2026; Ismail dan Jalaluddin, 2016). Seterusnya, penelitian terhadap kajian-kajian lepas dalam domain perundangan dan institusi mahkamah memperlihatkan cara lakuan bahasa digunakan secara lebih berstruktur bagi menzahirkan kuasa serta membentuk keputusan undang-undang. Dalam konteks tempatan, Ahmad et al. (2021) telah meneliti transkrip perbicaraan kes jenayah seksual bawah umur di Malaysia dengan menyandarkan kajian mereka pada teori Austin serta model Searle dan Vanderveken. Melalui analisis deskriptif terhadap puluhan helaian transkrip mahkamah, mereka mendapati peguam dan pendakwa raya lebih cenderung menggunakan lakuan direktif untuk mengarah atau menyoal, manakala saksi dan tertuduh pula banyak menggunakan lakuan asertif untuk menyatakan fakta. Kajian ini membuktikan bahawa setiap ujaran dalam bilik sidang mempunyai kesan tindakan yang secara langsung mempengaruhi keputusan penghakiman.

Kewujudan platform digital juga membuka ruang baharu untuk mengkaji interaksi mahkamah secara terbuka. Simanjorang dan Saragih (2024) memanfaatkan rakaman perbicaraan yang disiarkan di laman YouTube untuk menganalisis komunikasi antara hakim dan tertuduh menggunakan teori Searle. Dapatan kajian menunjukkan hakim sangat dominan dengan penggunaan lakuan direktif, manakala tertuduh pula lebih banyak menggunakan lakuan asertif bagi menjawab dakwaan. Senario ini menggambarkan wujudnya jurang hierarki dan pembahagian kuasa yang jelas dalam institusi kehakiman. Akhir sekali, berkaitan dokumentasi rasmi di Malaysia, terdapat juga kajian yang melihat teks ucapan para pengamal undang-undang. Fah et al. (2023) menganalisis teks ucapan kehakiman rasmi negara menggunakan teori Bach dan Harnish (1979). Kajian terhadap dokumen daripada Pejabat Ketua Pendaftar Mahkamah Persekutuan ini mendapati bahawa lakuan berbentuk pengumuman dan makluman merupakan jenis bahasa yang paling kerap digunakan. Hal ini menunjukkan bahawa teks kehakiman bukan sahaja berfungsi untuk berkongsi informasi, tetapi juga melaksanakan peranan institusi melalui penyampaian mesej yang berautoriti.

Instrumen dan Metod Kajian

Kajian ini menggunakan pendekatan kualitatif berbentuk deskriptif untuk menganalisis data yang diperoleh daripada dokumen kehakiman kes Muhammad Akmal Zuhairi bin Azmal dan Lain-Lain lawan Pendakwa Raya yang melibatkan kes bunuh tanpa niat yang telah didapati bersalah dan dihukum di bawah Seksyen 304 Kanun Keseksaan. Kaedah analisis dokumen digunakan secara khusus untuk menilai teks kehakiman kes jenayah yang telah diterbitkan secara rasmi oleh pihak mahkamah. Kaedah ini turut digunakan oleh Ahmad et al. (2021) dalam kajian mereka yang telah memanfaatkan kaedah analisis dokumen ini untuk menganalisis ucapan kehakiman daripada sudut pandang teori lakuan bahasa. Selain itu, langkah yang sama turut diambil oleh Simanjorang dan Saragih (2024) yang meneliti transkrip keputusan hakim bagi melihat cara peranan dan kuasa institusi dizahirkan melalui struktur pertuturan. Justeru, analisis akan dilakukan terhadap keseluruhan data supaya pengenalpastian data dapat dilakukan secara maksimum. Data akan dianalisis berdasarkan teori lakuan bahasa yang telah dipelopori oleh Searle (1979). Searle telah menggariskan jenis-jenis lakuan bahasa yang merangkumi asertif, arahan, komisif, ekspresif dan deklaratif.

Teori Lakuan Bahasa Searle (1979)

Teori Lakuan Bahasa yang dikemukakan oleh Searle (1979) berasaskan pandangan bahawa bahasa bukan sekadar medium untuk menyampaikan maklumat, bahkan berfungsi sebagai suatu bentuk tindakan yang mempunyai implikasi sosial, undang-undang dan institusi. Menurut Searle (1979), setiap ujaran yang dihasilkan oleh penutur mengandungi tujuan atau niat tertentu yang dikenali sebagai daya ilokusi (illocutionary force). Beliau mengelaskan lakuan bahasa kepada lima kategori utama, iaitu representatif, direktif, komisif, ekspresif dan deklaratif. Pengelasan ini menjelaskan bahawa setiap ujaran mempunyai fungsi komunikasi yang berbeza bergantung pada konteks penggunaannya. Dalam konteks perundangan, bahasa yang digunakan oleh hakim, pendakwa raya, peguam bela, saksi dan orang kena tuduh bukan sekadar menyampaikan fakta, sebaliknya melaksanakan fungsi tertentu yang memberi kesan kepada perjalanan prosiding dan pembentukan keputusan mahkamah. Oleh itu, teori ini menjadi kerangka analisis yang sesuai untuk meneliti bagaimana makna, niat dan tindakan direalisasikan melalui bahasa dalam sesuatu laporan kes mahkamah.

Laporan kes mahkamah merupakan dokumen perundangan yang mengandungi rekod komunikasi formal antara pelbagai pihak sepanjang prosiding kehakiman. Berdasarkan Teori Lakuan Bahasa Searle (1979), kandungan laporan tersebut memperlihatkan pelbagai bentuk lakuan ilokusi yang saling melengkapi dalam membina hujah dan justifikasi sesuatu keputusan. Sebagai contoh, lakuan representatif digunakan untuk mengemukakan fakta, keterangan saksi, dapatan penyiasatan dan penilaian bukti, manakala lakuan direktif dapat dikenal pasti melalui arahan hakim, permintaan penjelasan atau soalan yang dikemukakan semasa perbicaraan. Selain itu, lakuan komisif muncul apabila pihak tertentu memberikan jaminan, pengakuan atau komitmen terhadap sesuatu kenyataan, sementara lakuan ekspresif menggambarkan penghargaan, penyesalan atau pertimbangan yang dizahirkan dalam keadaan tertentu. Lakuan deklaratif pula mempunyai kedudukan yang paling signifikan dalam institusi kehakiman kerana ujaran seperti mensabitkan kesalahan, membebaskan tertuduh atau menjatuhkan hukuman bukan sahaja mengandungi makna linguistik, malah mengubah status undang-undang seseorang secara serta-merta melalui autoriti yang dimiliki oleh mahkamah.

Sehubungan itu, aplikasi Teori Lakuan Bahasa Searle (1979) dalam analisis laporan kes mahkamah membolehkan penyelidik memahami hubungan antara bentuk bahasa dengan fungsi institusinya secara lebih sistematik. Analisis terhadap lakuan ilokusi dapat memperlihatkan bagaimana setiap ujaran menyokong pembinaan fakta kes, memperkukuh hujah perundangan dan akhirnya mempengaruhi pertimbangan kehakiman dalam menghasilkan sesuatu penghakiman. Pendekatan ini turut membantu menjelaskan bahawa keputusan mahkamah bukan sekadar hasil penilaian terhadap bukti fizikal, tetapi juga dipengaruhi oleh keberkesanan penggunaan bahasa dalam menyampaikan niat, hujah dan tindakan yang diiktiraf oleh sistem perundangan. Oleh itu, Teori Lakuan Bahasa Searle (1979) menawarkan asas konseptual yang kukuh untuk menganalisis dimensi pragmatik dalam laporan kes mahkamah, khususnya dalam meneliti fungsi bahasa sebagai instrumen yang membentuk realiti undang-undang serta menghasilkan implikasi terhadap keputusan kehakiman.

Dapatan dan Perbincangan Kajian

Analisis yang dilakukan terhadap data kes Muhammad Akmal Zuhairi bin Azmal dan Lain-Lain lawan Pendakwa Raya telah mendapati kelima-lima lakuan bahasa seperti yang telah digariskan oleh Searle (1979) digunakan dalam dokumen tersebut. Antaranya adalah seperti di dalam *Jadual 1*. Berdasarkan *Jadual 1*, mahkamah menggunakan lakuan bahasa asertif sebagai instrumen utama untuk mengabsahkan fakta kes melalui rangkaian frasa penegasan seperti “jelas menunjukkan”, “disahkan oleh”, dan “telah dibuktikan”. Mengikut kerangka teori Searle (1979), lakuan asertif ini mempamerkan komitmen penuh hakim terhadap kebenaran sesuatu kenyataan, di mana dakwaan mengenai kewujudan bencana tubuh pada mangsa diangkat menjadi fakta mahkamah yang muktamad setelah bersandarkan laporan rujukan autoriti pakar forensik dan pegawai perubatan. Pengungkapan data yang sangat spesifik mengenai 90 luka bakar yang meliputi 80% badan si mati serta kesimpulan hakim bahawa elemen pertama ini telah dibuktikan menunjukkan bahawa ketepatan bahasa asertif berfungsi secara strategik untuk menamatkan fasa pertikaian hujah, sekali gus membina premis logik perundangan yang kukuh sebelum mahkamah boleh bergerak ke fasa penentuan status hukuman tertuduh.

Jadual 1. Analisis deskriptif.

Unjuran	Label
Lakuan bahasa asertif	
Terdapatnya bencana tubuh (kecederaan) pada badan si mati tidak dipertikaikan oleh pihak pembelaan. Keterangan Dr. Salmah (SP6) dan laporan bedah-siasat yang dikemukakan di Mahkamah jelas menunjukkan adanya kecederaan luka bakar pada badan si mati dan menurut SP6 lagi, terdapat 90 luka bakar yang meliputi 80% badan si mati. Adanya kecederaan pada badan si mati ini juga sebelum itu, disahkan oleh Dr. Azfar bin Hussin (SP7), pegawai perubatan Klinik As-Salam, yang merawat si mati pada 27.5.2017 dan 31.5.2017. SP7 telah melakukan “dressing” pada luka-luka yang dialami oleh si mati itu dan memberikan ubat-ubatan yang berkaitan. Sehubungan itu, elemen pertama ini telah dibuktikan oleh pihak pendakwa	DM1/KJ1/P70
Lakuan bahasa arahan	
Pada tarikh dan tempoh masa ini, SP24 menyaksikan perayu pertama,	DM1/KJ1/P16

perayu kedua, perayu ketiga, perayu keempat dan perayu kelima menangkap seterika wap pada badan si mati sementara perayu Abdoul Hakeem memberikan arahan kepada mereka untuk melakukan perbuatan tersebut. SP25 juga melihat sendiri cara perayu pertama hingga perayu kelima melakukan perbuatan menangkap badan si mati dengan seterika wap tersebut. Pada ketika itu, tangan dan kaki si mati dalam keadaan terikat. Si mati pada masa tersebut masih menafikan bahawa dia telah mencuri komputer riba perayu pertama..”

Lakuan bahasa komisif

Di dalam bilik tersebut juga SP23 mendengar perayu pertama, perayu kedua, perayu ketiga, tertuduh keempat belas dan seorang pelajar Alif Farhan, berbual yang antara isi perbualan tersebut ialah mereka tidak mahu membawa si mati ke hospital dan ingin merawat sendiri si mati kerana khuatir diketahui oleh jurulatih mereka. Jika diketahui oleh jurulatih, mereka boleh diambil tindakan dibuang dari UPNM atau dikenakan hukuman. SP23 kemudiannya membuat satu surat layang (eksibit P17) yang kandungannya ditulis “Kalau ada hati perasaan sifat kemanusiaan saya minta sangat pergi ambush bilik 4-10 Blok Satria (Dpn Masjid). Dalam tu ada pesakit yang sangat perlukan rawatan segera. SEGERA!!! ” . Surat layang ini telah diselitkan pada pagar Rumah Sakit Angkatan Tentera (RESAT) pada keesokan harinya iaitu pada 23.5.2017.

DM1/KJ1/P19

Lakuan bahasa ekspresif

Kes ini juga mendapat liputan akhbar dan media massa yang meluas di Malaysia atas sebab antaranya, kematian si mati yang dianggap kejam akibat kecederaan luka bakar yang banyak daripada tekanan seterika wap oleh pelaku-pelaku yang juga merupakan penuntut di universiti yang sama.

DM1/KJ1/P1

Lakuan bahasa deklaratif

Justeru itu, keputusan Mahkamah Tinggi yang mensabitkan perayu pertama hingga kelima bagi kesalahan di bawah seksyen 304(a) Kanun Keseksan dan mensabitkan perayu Abdoul Hakeem bagi kesalahan bersubhat di bawah seksyen 109 dibaca bersama seksyen 304(a) dengan ini dikembalikan. Hukuman terhadap perayu-perayu yang dijatuhkan oleh Hakim Mahkamah Tinggi juga dikekalkan iaitu penjara 18 tahun dari tarikh tangkap.

DM1/KJ1/P145

Berdasarkan *Jadual 1*, mahkamah meneliti manifestasi lakuan bahasa arahan melalui frasa “memberikan arahan kepada mereka untuk melakukan perbuatan tersebut” sebagai asas bukti yang mengikat. Mengikut kerangka teori Searle (1979), lakuan direktif merupakan satu percubaan penutur, iaitu perayu Abdoul Hakeem, untuk mengarah, mendesak, atau membuatkan pendengar melakukan sesuatu tindakan fizikal yang dikehendaki. Walaupun ujaran direktif ini tidak dituturkan secara langsung oleh hakim melainkan dilaporkan semula menerusi pengamatan saksi mata (SP24), kehadiran unsur arahan dalam wacana ini memegang peranan perundangan yang sangat kritikal kerana ia membuktikan wujudnya elemen hasutan serta kawalan hierarki dalam jenayah tersebut. Ditambah dengan gambaran situasi fizikal di mana tangan dan kaki si mati dalam keadaan terikat, ketegasan lakuan direktif ini melahirkan impak tindakan yang tragis apabila perayu pertama hingga kelima bertindak mematuhi arahan berkenaan dengan menangkap seterika wap pada badan mangsa. Secara keseluruhannya, analisis terhadap teks ini menunjukkan bahawa pengenalpastian lakuan direktif dalam alasan

penghakiman berfungsi secara strategik bagi membantu hakim mencerahkan peranan setiap pelaku, sekali gus mengabsahkan elemen persubahatan di bawah undang-undang melalui pembuktian kuasa kata-kata yang mendesak berlakunya sesuatu jenayah. Berdasarkan *Jadual 1*, mahkamah menggunakan lakuan bahasa komisif melalui frasa mereka tidak mahu membawa si mati ke hospital dan ingin merawat sendiri si mati”. Mengikut kerangka teori Searle (1979), lakuan komisif merujuk kepada situasi di mana penutur menyatakan komitmen, pakatan, atau niat diri sendiri untuk melakukan atau tidak melakukan sesuatu tindakan pada masa hadapan. Dalam konteks wacana kehakiman kes jenayah ini, pengesahan terhadap ujaran komisif yang didengar oleh saksi (SP23) memegang peranan perundangan yang sangat besar kerana ia membuktikan wujudnya elemen niat bersama serta kesepakatan mental (*mens rea*) dalam kalangan para perayu. Komitmen bersama untuk menyembunyikan mangsa daripada pengetahuan pihak atasan atas faktor khuatir diketahui oleh jurulatih mereka menunjukkan bahawa bahasa komisif digunakan oleh para pelaku sebagai alat untuk mengikat rancangan dan menetapkan tindakan kolektif pasca-kejadian. Secara keseluruhannya, analisis terhadap perenggan ini membuktikan bahawa penelitian lakuan komisif dalam alasan penghakiman membantu hakim mengukuhkan bukti mengikut keadaan, sekali gus menterjemahkan perbualan tertuduh sebagai bentuk komitmen jenayah yang membawa kepada kegagalan mangsa menerima rawatan kecemasan yang sepatutnya.

Berdasarkan *Jadual 1*, mahkamah menzahirkan lakuan bahasa ekspresif secara halus namun memberikan impak yang mendalam melalui pemilihan kata “dianggap kejam”. Mengikut kerangka teori Searle (1979), lakuan ekspresif berfungsi untuk meluahkan keadaan psikologi, pandangan moral, atau reaksi emosi penutur terhadap sesuatu situasi yang telah berlaku dalam realiti. Dalam konteks penulisan dokumen undang-undang yang biasanya bersifat neutral dan objektif, kemunculan lakuan ekspresif ini memegang peranan komunikatif yang sangat unik kerana ia mencerminkan pengiktirafan hakim terhadap sensitiviti masyarakat umum serta tahap keperitan jenayah tersebut. Dengan mengaitkan emosi kejam itu kepada punca fizikal iaitu kecederaan luka bakar yang banyak daripada tekapan seterika wap, teks ini mempamerkan cara bahasa digunakan bukan sekadar untuk mencatatkan kronologi peristiwa, malah sebagai wadah institusi kehakiman untuk meletakkan penilaian nilai terhadap perbuatan para pelaku yang juga merupakan penuntut di universiti yang sama. Secara keseluruhannya, analisis terhadap petikan ini membuktikan bahawa lakuan ekspresif dalam alasan penghakiman kes jenayah bertindak sebagai jambatan pragmatik yang menghubungkan fakta perundangan yang kaku dengan emosi kemanusiaan serta keadilan sosial yang dituntut oleh masyarakat sekeliling. Berdasarkan *Jadual 1*, mahkamah menzahirkan lakuan bahasa deklaratif yang sangat berkuasa melalui frasa “dengan ini dikembalikan” dan “juga dikekalkan”. Mengikut kerangka teori Searle (1979), lakuan deklarasi merupakan bentuk bahasa yang paling unik dan kritikal kerana ia mempunyai keupayaan untuk mengubah status, kedudukan sosial, mahupun realiti undang-undang seorang manusia serta-merta sebaik sahaja ujaran tersebut diisytiharkan oleh pihak yang mempunyai autoriti yang sah. Dalam konteks kemuncak wacana kehakiman di Mahkamah Persekutuan ini, tindakan deklaratif oleh hakim secara rasmi membatalkan ketetapan hukuman mati yang diputuskan oleh Mahkamah Rayuan sebelum ini, lalu menetapkan semula status para perayu sebagai individu yang disabitkan di bawah seksyen 304(a) Kanun Keseksaan. Melalui penegasan hukuman bertulis iaitu penjara 18 tahun dari tarikh tangkap, bahasa tidak lagi sekadar menjadi medium komunikasi untuk

melaporkan sesuatu peristiwa, sebaliknya bertindak sebagai instrumen undang-undang mutlak yang menentukan kebebasan fizikal dan masa hadapan tertuduh di bawah sistem perundangan negara. Secara keseluruhannya, analisis terhadap perenggan akhir ini membuktikan bahawa lakuan deklarasi dalam alasan penghakiman kes jenayah memainkan peranan institusional yang paling agung, di mana setiap patah perkataan yang dipilih oleh hakim mempunyai kesan perlokusi yang mengikat dan sah di sisi perlembagaan serta-merta selepas ia didokumentasikan.

Secara keseluruhannya, analisis terhadap kelima-lima kategori lakuan bahasa berdasarkan Searle (1979) dalam alasan penghakiman kes jenayah ini mendedahkan cara teks perundangan berfungsi secara sistematik melangkaui sekadar pelaporan fakta bertulis. Penggunaan lakuan asertif didapati mendominasi bahagian awal dan pertengahan dokumen, di mana hakim memikul komitmen teoretikal untuk menegaskan, mengabsahkan, dan mengunci kebenaran premis fakta berdasarkan laporan autoriti pakar forensik serta pegawai perubatan. Melalui manipulasi bahasa asertif yang rigid dan spesifik, mahkamah berjaya membina asas pembuktian yang kukuh serta menyingkirkan sebarang pertikaian atau keraguan munasabah terhadap elemen fizikal jenayah sebelum beralih ke fasa perundangan yang seterusnya. Seterusnya, kehadiran lakuan direktif dalam wacana ini memegang peranan yang sangat kritikal dalam membantu mahkamah mencerakin dinamika serta peranan setiap pelaku di tempat kejadian. Walaupun ujaran berbentuk perintah atau arahan ini tidak dituturkan secara langsung oleh hakim melainkan dilaporkan semula menerusi pengamatan saksi mata, penafsiran teks terhadap lakuan direktif memberikan dimensi pembuktian yang kuat mengenai wujudnya kawalan hierarki dan desakan tindakan fizikal. Keberadaan unsur direktif dalam alasan penghakiman ini akhirnya berfungsi secara strategik sebagai jambatan perundangan untuk membuktikan elemen persubahatan dan menghasut yang mengikat sebahagian daripada perayu di bawah peruntukan undang-undang.

Di samping itu, pengenalanpastian lakuan komisif menerusi perbualan yang direkodkan dalam dokumen ini memberikan sumbangan besar dalam mendedahkan aspek niat bersama serta kesepakatan mental dalam kalangan pelaku. Komitmen bersama yang dizahirkan menerusi hasrat tertuduh untuk merawat sendiri mangsa dan mengelak daripada dibawa ke hospital mencerminkan cara bahasa komisif digunakan sebagai alat pengikat rancangan jenayah pasca-kejadian. Dalam proses penghakiman, penilitian hakim terhadap lakuan komisif ini membolehkan mahkamah membuat inferens yang munasabah bagi mengukuhkan bukti mengikut keadaan, sekali gus membuktikan elemen niat bersama yang membawa kepada kegagalan mangsa untuk menerima rawatan kecemasan segera. Sementara itu, lakuan ekspresif yang dijelmakan melalui pemilihan kata yang sarat dengan penilaian nilai dan impak psikologi memberikan dimensi kemanusiaan dalam wacana kehakiman yang kebiasaannya bersifat objektif dan neutral. Kehadiran emosi kehakiman yang mengiktiraf tindakan para pelaku sebagai sesuatu yang kejam menunjukkan bahawa alasan penghakiman turut berfungsi sebagai wadah untuk mengekspresikan pandangan moral institusi terhadap tahap keseriusan sesuatu jenayah. Dari sudut pragmatik, lakuan ekspresif ini bertindak sebagai medium komunikasi yang penting bagi menghubungkan undang-undang bertulis yang kaku dengan sensitiviti masyarakat, sekali gus menegaskan bahawa institusi kehakiman juga peka terhadap keadilan sosial dan keperitan yang dialami oleh mangsa.

Akhir sekali, lakuan deklaratif muncul sebagai kemuncak kepada keseluruhan fungsi institusional wacana kehakiman, di mana teks bertulis secara mutlak mengubah realiti perundangan dan nasib fizikal para perayu serta-merta. Pengisytiharan status hukuman

melalui ketetapan untuk mengembalikan sabitan asal dan mengekalkan hukuman penjara selama lapan belas tahun membuktikan bahawa bahasa dalam mahkamah tertinggi memegang kuasa agung yang mengikat di sisi perlembagaan. Melalui lakuan deklarasi ini, kata-kata hakim tidak lagi sekadar melaporkan atau menilai, sebaliknya menjelma sebagai tindakan undang-undang itu sendiri yang mempunyai kuasa penuh untuk menetapkan sempadan kebebasan seorang manusia di bawah sistem keadilan negara. Justeru, penelitian menyeluruh terhadap struktur alasan penghakiman kes jenayah membuktikan bahawa bahasa dan undang-undang merupakan dua entiti yang tidak boleh dipisahkan. Setiap kategori lakuan bahasa yang digariskan oleh Searle (1979) saling beranyam secara strategik bagi membentuk satu naratif kehakiman yang utuh, logik, dan berautoriti tinggi. Keupayaan hakim dalam memanipulasi kepelbagaian lakuan bahasa ini, bermula daripada menegaskan fakta kes, meneliti rangkaian arahan dan komitmen jenayah, menzahirkan pandangan moral institusi, sehinggalah kepada pengisytiharan status hukuman muktamad; menunjukkan bahawa keadilan bukan sahaja ditegakkan melalui prinsip perundangan semata-mata, sebaliknya dizahirkan dan diabsahkan secara nyata menerusi kuasa perlakuan linguistik yang sistematik.

Kesimpulan

Secara keseluruhannya, kajian ini telah berjaya mencapai objektif utama untuk menganalisis penggunaan lakuan bahasa dalam alasan penghakiman kes jenayah di Malaysia melalui kerangka Teori Lakuan Bahasa Searle (1979). Berdasarkan analisis data daripada dokumen kehakiman kes Muhammad Akmal Zuhairi bin Azmal dan rakan-rakan, dapatan kajian menunjukkan bahawa kelima-lima kategori lakuan bahasa iaitu asertif, direktif, komisif, ekspresif, dan deklaratif digunakan secara sistematik dalam teks tersebut. Dokumen alasan penghakiman terbukti bukan sekadar teks pelaporan kronologi, sebaliknya berfungsi sebagai wacana rasmi yang mengandungi struktur ayat yang terancang bagi menyampaikan hujah dan keputusan perundangan secara berautoriti. Dari sudut sumbangan teori, hasil kajian ini memperkukuh kesedaran dalam bidang linguistik forensik dengan membuktikan kesesuaian penerapan pragmatik dalam analisis teks institusi perundangan di Malaysia. Analisis yang dilakukan menunjukkan cara setiap kategori lakuan bahasa memikul peranan komunikasi yang khusus dalam membina logik kehakiman. Lakuan asertif berfungsi menetapkan kebenaran fakta kes, manakala lakuan direktif dan komisif menjadi asas pembuktian bagi elemen persubahatan serta niat bersama. Seterusnya, lakuan ekspresif mempamerkan penilaian nilai mahkamah terhadap keseriusan kesalahan, manakala lakuan deklaratif menjadi instrumen undang-undang mutlak yang menetapkan status sabitan dan hukuman para perayu. Jelaslah bahawa kajian ini menegaskan bahawa ketepatan penggunaan bahasa dalam alasan penghakiman adalah sangat penting bagi memastikan mesej perundangan disampaikan dengan jitu. Struktur dan pemilihan lakuan bahasa oleh hakim bukan sahaja menentukan kesahan sesuatu keputusan dari sudut undang-undang, malah turut mempengaruhi pemahaman serta penerimaan masyarakat terhadap integriti institusi kehakiman. Dapatan kajian ini diharapkan dapat menjadi rujukan akademik bagi pengkaji bahasa dan pengamal undang-undang pada masa hadapan untuk memahami fungsi komunikasi serta penggunaan lakuan bahasa dalam konteks penulisan dokumen perundangan di Malaysia.

Penghargaan

Kajian ini dijalankan tanpa menerima sebarang tajaan daripada mana-mana pihak.

Konflik Kepentingan

Penulis mengisytiharkan bahawa tiada sebarang konflik kepentingan dalam kajian ini.

RUJUKAN

- [1] Ahmad, A., Ardi, N., Rashidin, R. (2021): Speech acts in trials of underage sexual criminal case. – *Environment-Behaviour Proceedings Journal* 6(S15): 3-9.
- [2] Austin, J.L. (1962): *How to do things with words*. – Clarendon Press, Oxford 166p.
- [3] Bach, K., Harnish, R.M. (1979): *Linguistic communication and speech acts*. – MIT Press, Cambridge, Massachusetts 327p.
- [4] Cutting, J. (2002): *Pragmatics and discourse: A resource book for students*. – Routledge, London 224p.
- [5] Fah, J.C.M., Osman, W.R.M., Hamid, N.F.A. (2023): Penggunaan bahasa dalam teks ucapan kehakiman dari sudut lakuan bahasa. – *International Journal of the Malay World and Civilisation* 11(3): 79-93.
- [6] Ismail, H., Jalaluddin, N.H. (2016): Analisis lakuan bahasa dalam komunikasi Melayu: Pendekatan pragmatik. – *Jurnal Bahasa* 16(2): 201-220.
- [7] Jalaluddin, N.H. (1992): *Semantik dan pragmatik: Satu pengenalan*. – Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur 75p.
- [8] Levinson, S.C. (1983): *Pragmatics*. – Cambridge University Press, Cambridge 420p.
- [9] Mohamad Shuhmy, S.S., Pelet, M.N.M., Rashidin, R. (2026): Lakuan bahasa dalam audio siar Keluar Sekejap: Satu kajian pragmatik. – *Pendeta Journal of Malay Language, Education and Literature* 17(1): 95-103.
- [10] Searle, J.R. (1969): *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. – Cambridge University Press, Cambridge 203p.
- [11] Searle, J.R. (1979): *Expression and meaning: Studies in the theory of speech acts*. – Cambridge University Press, Cambridge 187p.
- [12] Simanjorang, R.A., Saragih, A. (2024): Speech acts used by the judge and the defendant at the verdict delivery of courtroom issued in YouTube. – *Proceedings of the 9th Annual International Seminar on Transformative Education and Educational Leadership (AISTEEL 2024)*, EAI 8p.
- [13] Thomas, J. (1995): *Meaning in interaction: An introduction to pragmatics*. – Longman, London. 224p.
- [14] Yule, G. (1996): *Pragmatics*. – Oxford University Press, Oxford 138p.